

Nr 47.

Ankom till riksdagens kansli den 30 maj 1941 kl. 11 f. m.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående
ordnande av familjepensionsväsendet för präster m. m.*

I en till riksdagen avlåten, den 2 maj 1941 dagtecknad proposition nr 219, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

A), under förutsättning att riksdagen bifaller vad efteråt under B) föreslagits, bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa överenskommelse med fullmäktige för prästerskapets änke- och pupillkassa i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen anförts;

B), under förutsättning att under A) avsedd överenskommelse om statens övertagande av prästänkekassan kommer till stånd,

1) för sin del besluta, att rätt till tjänstår för efterlevande till präst, som efter den 31 december 1941 erhåller utnämning till prästerlig befattning, varmed dylik rätt är förenad, skall upphöra, samt att rätten till tjänstår jämväl för efterlevande till före angivna dag utnämnd prästerlig befattningshavare så ock rätten till nådår, där sådan rätt alltjämt består, skall, i den ordning i propositionen angivits, upphöra;

2) godkänna vid propositionen fogat förslag till reglemente angående familjepension för efterlevande till präster (familjepensionsreglemente för prästerskapet) ävensom bemyndiga Kungl. Maj:t att *dels* fastställa de avvikelser från familjepensionsreglementet för prästerskapet, som må betingas av bestämmelserna i överenskommelsen om statens övertagande av prästänkekassan, *dels* meddela de bestämmelser i övrigt, som erfordras för genomförandet av nämnda överenskommelse;

3) antaga vid propositionen jämväl fogade förslag till

a) lag om ändrad lydelse av 3 § lagen den 17 december 1926 (nr 526) om vissa lönetillägg åt präster i nyreglerade pastorat i anledning av nådårsrättens upphörande m. m.,

b) lag om ändrad lydelse av 18 § ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400) och

c) förordning angående ändring i förordningen den 27 november 1936 (nr 578) med ändrade bestämmelser för biskoparnas avlönande jämte nya grunder för dispositionen av därtill avsedda medel;

4) medgiva, att, i enlighet med vad i propositionen angivits, till vissa efterlevande till delägare i prästänkekassan må utgå s. k. ny familjepension ävensom i vissa fall dyrtidstillägg enligt särskilda grunder samt kris-tillägg;

5) besluta

a) att de bidrag till prästerskapets familjepensionering med inkomster av prästerliga befattningar, vilka för närvarande åtnjutas av prästänkekassan enligt § 4 mom. 1 a) och b) samt § 6 mom. 1 a) i det för kassan gällande reglementet, skola från och med statens övertagande av kassan och dess verksamhet upphöra,

b) att från och med samma tidpunkt sådana bidrag till den s. k. allmänna prästänkehjälpen, vilka med stöd av prästerskapets år 1653 träffade, av Kungl. Maj:t den 13 augusti 1685 stadfästade förening eller andra särskilda, sedermera därom meddelade äldre bestämmelser alltjämt inom stiftens utgöras vare sig av församlingar med kyrkokassas medel eller av prästerskapet, skola, vad angår bidragen från församlingarna, ej utgå och, vad angår bidragen från präster, anses ej vara dessa rättsligen ålagda, samt

c) att samtidigt de årliga anslag av tillhoppa 10,805 kronor 13 öre, som jämlikt för närvarande gällande bestämmelser utgå i ersättningar för krono- och kyrkotionde m. m. till understöd åt prästänkor inom stiftens, skola upphöra;

6) besluta, att de staten jämlikt överenskommelsen om prästänkekassans övertagande tillfallande kapitaltillgångarna jämte de av domkapitlet i Västerås förvaltade s. k. papegojvretsmedlen skola av statskontoret mottagas för att från och med den 1 januari 1942 tillföras kyrkofonden, samt bemyndiga Kungl. Maj:t att ur kyrkofonden bestrida all kostnad för den prästerliga familjepensioneringen i enlighet med vad i propositionen angivits, så ock all sådan särskild kostnad, för vilken staten jämlikt överenskommelsen iklätt sig ansvaret och beträffande vilken icke av överenskommelsen eller den i samband därmed beslutade regleringen i övrigt framgår, att densamma skall av staten i annan ordning gäldas; samt

7) bemyndiga Kungl. Maj:t att jämväl låta ur kyrkofonden slutligt bestrida kostnaderna för verkställd sakkunnigutredning rörande statens övertagande av familjepensioneringen för prästerna ävensom för den ytterligare utredning, som Kungl. Maj:t för den definitiva regleringen därav finner påkallad.

Berörda reglementsförslag, två lagförslag och förslag till förordning äro såsom bilagor fogade vid detta utlåtande (*Bilagor I—IV*).

Inledning.

Familjepensioneringen för en betydande del av landets befattningshavare i allmän tjänst har, alltsedan sådan pensionering i fastare former och med obligatorisk anslutning för tjänstemännen beträffande de ifrågavarande befattningshavargrupperna successivt kommit till stånd, varit uppbyggd på huvudsakligen samma grundval som familjepensioneringen för prästerskapet, eller sålunda på en rad formellt enskilda, men i realiteten såväl ekonomiskt som på annat sätt av det allmänna mer eller mindre beroende pensionskassor. Avsevärda olägenheter hava befunnits förbundna med detta system. Efter ingående utredningar har ock ifrågavarande system för organisationen av det publika familjepensionsväsendet numera definitivt avvecklats för de formellt statsanställda tjänstemannakårernas del. Med tillkomsten år 1936 av det allmänna familjepensionsreglementet lades nämligen en enhetlig grundval för regleringen av familjepensioneringen för samtliga civila och militära dylika befattningshavare. Därvid förutsattes, att ikraftträdandet av berörda reglemente skulle ske successivt för de olika förvaltningsområdena, allteftersom sådan överenskommelse kunde träffas med vederbörande kassor, som då omhänderhade familjepensioneringen för de ordinarie manliga befattningshavarna inom respektive förvaltningsområde, att dessa kassors delägare bleve underkastade tillämpningen av det enhetliga statliga familjepensionsreglementet.

Sådana definitiva överenskommelser hava numera kommit till stånd: år 1936 med civilstatens änke- och pupillkassa, med telegrafverkets änke- och pupillkassa samt med statens järnvägars änke- och pupillkassa; år 1937 med arméns och marinens familjepensionskassor samt med tullstatens enskilda pensionsinrättning; år 1939 med universitetens i Uppsala och Lund pensionsinrättningar för ifrågavarande befattningshavares änkor och barn; samt år 1940 med lotsverkets enskilda pensionskassa. Med dessa överenskommelser har — i allt väsentligt — staten övertagit nämnda pensionskassors verksamhet och dessa därmed avvecklats.

I huvudsaklig överensstämmelse med regleringen i allmänna familjepensionsreglementet utfärdades därjämte år 1937 familjepensionsreglemente för riksdagens verk, vilket — efter samma år träffade överenskommelser med bankostatens samt riksgäldskontorets änke- och pupillkassor — äger tillämpning å dessa kassors delägare och övriga till riksdagens verk hörande befattningshavare.

Den allmänna normering av familjepensioneringen, som ägt rum genom 1936 års allmänna familjepensionsreglemente, har emellertid jämväl befunnits ägnad att läggas till grund för en modernisering av familjepensionsförhållandena för grupper av befattningshavare utanför de formellt statsanställdas krets. I första hand gäller detta folk- och småskollärarna. I samband med den år 1938 för berörda personal åvägabragta löneregleringen

nyordnades sålunda familjepensioneringen för dessa och vissa andra befattningshavare.

På sätt i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 27 oktober 1939 under punkt 104 omnämnts, ha under de senare åren i olika sammanhang — såväl inom som utom riksdagen — framförts önskemål om en nyreglering av prästerskapets familjepensionsväsende och en omprövning av i samband därmed stående frågor. I anledning härav tillkallades den 7 november 1939 inom ecklesiastikdepartementet *särskilda sakkunniga* för att biträda med utredning och avgiva förslag angående prästerskapets familjepensionering. Efter slutförd utredning överlämnade de sakkunniga den 28 december 1940 till Kungl. Maj:t betänkande i ämnet jämte därtill hörande författningsförslag m. m. ävensom en mellan de sakkunniga och utsedda representanter för prästerskapets änke- och pupillkassa — under vederbörliga förbehåll — träffad preliminär överenskommelse om statens övertagande av nämnda kassas verksamhet. Ifrågavarande överenskommelse finnes fogad såsom bilaga vid detta utlåtande (*Bilaga V*).

Sammanfattning av de sakkunnigas förslag.

Innebörden av de sakkunnigas förslag till reformering av det prästerliga familjepensionsväsendet kan — i dess allmänna huvuddrag — sammanfattningsvis angivas sålunda:

Staten övertager (från och med den 1 januari 1942) prästerskapets änke- och pupillkassas verksamhet, dess skulder och egna tillgångar och ikläder sig därmed ansvaret för samtliga kassans förpliktelser och för ifrågavarande prästerliga familjepensionering över huvud taget. Det hittillsvarande, huvudsakligast å prästänkekassans verksamhet baserade prästerliga familjepensioneringssystemet ersättes med ett system i enlighet med grunderna i det för de civila och militära statstjänstemännen nu gällande allmänna familjepensionsreglementet, men anpassat till de prästerliga avlöningsförhållandena, sådana dessa äro för närvarande gällande. I samband med den nuvarande pensionsinrättningens upphörande avvecklas helt de ålderdomliga bidragsformer till familjepensioneringen, varunder nu alltjämt anslag av prästerliga avlöningsmedel (»gamla vakansåret», »kadukmedel» och »nya vakansåret») tillföras prästänkekassan eller särskilda medel eljest (avgifter till »allmänna prästänkehjälpen» och tiondeanslag) uppbäras för understöd åt prästänkor, ävensom — i stort sett — övriga äldre former för understöd av allmänna medel åt efterlevande till de prästerliga befattningshavarna (tjänstårsrätt och ännu bestående nådårsrätt samt avkomsträtt till prästänkesäte). Prästänkekassans tillgångar tillföras kyrkofonden. Räntheavkastningen av dessa tillgångar och framdeles inflytande pensionsavgifter skola därefter i första hand, jämte den allmänna kyrkoavgiften, utgöra grundvalen för finansieringen av familjepensionskostnaderna för såväl vid kassans avveckling redan varande som framtida pensionstagare. Det nya familjepensionsreglementet för prästerskapet blir tillämpligt ej blott för alla, efter statens övertagande av prästänkekassans verksamhet, inom de territoriella och svenska icke-territoriella församlingarna nytillträdande präster samt

vissa med dessa likställda utan även — jämlikt den med prästänkekassan träffade överenskommelsen — för flertalet av kassans vid avvecklingen i sådan tjänst ännu kvarstående delägare. Pensionsförmånerna för de efterlevande till övriga vid pensionsregleringens genomförande förekommande, i tjänst varande eller ur tjänst avgångna kassadelägare liksom ock för kassans dåvarande pensionstagare fixeras och förbättras i viss mån medels anlitande av för ändamålet disponibla, efter gängse grunder beräknade överskottsmedel i kassan. I förekommande fall erhålla sådana pensionärer jämväl en ytterligare pensionsförbättring i samband med fastställande av s. k. ny familjepension. I stället för det å familjepensionerna från prästänkekassan nu utgående dyrtidstillägget (enligt de för efterlevande till statliga befattningshavare med oreglerad avlöning gällande grunder) skall, efter de nya pensionsbestämmelsernas ikraftträdande, för dåvarande pensionstagare och för efterlevande till kassadelägare, som icke komma in på familjepensionsreglementet för prästerskapet, dyrtidstillägg i regel utgå enligt de för löntagare i statens tjänst med nyreglerad avlöning bestämda grunderna. Efter samma procenttal, som i ett vart fall gäller för beräknande av sist angivna dyrtidstillägg, utgår den rörliga delen av familjepension enligt det nya prästerliga familjepensionsreglementet. Samtliga här ifrågavarande prästerliga familjepensionärer erhålla därjämte kristillägg, på sätt numera är för andra familjepensionärer bestämt. — Vissa blivande, till församlingspräster och med dem likställda icke hänförliga prästerliga befattningshavare avses skola beredas familjepensionsrätt i statens pensionsanstalt.

Kungl. Maj:ts förslag.

Allmänna grundlinjer.

Föredragande departementschefen har till en början uttalat, att en lösning av frågan om prästerskapets familjepensionering icke torde kunna sökas på annan väg än den, som under 1930-talet successivt beträffs för andra omfattande grupper av befattningshavare i allmän tjänst, nämligen genom omhändertagande i statens omedelbara regi av själva pensioneringen. Efter en sådan omläggning bör ock, framhåller departementschefen, den prästerliga familjepensioneringen grundas på samma principer, som numera gälla för statens befattningshavare inom den civila och militära förvaltningen.

Departementschefen har härefter anfört huvudsakligen följande:

Den enda befogade invändning, som skulle kunna resas mot ett omedelbart genomförande av en reform av här angiven innebörd, synes gälla själva tidpunkten för omläggningen, vilket sammanhänger därmed, att såväl avlönings- som tjänstepensionsförhållandena för prästerskapet ännu vänta på en, förmodligen inom en rätt nära tid nödvändig översyn. Det kan nämligen i följd härav icke undvikas, att en för prästerna nu vidtagen familjepensionsreform, i avvaktan på en dylik blivande revision, finge en i viss mån provisorisk karaktär. Betydelsen av denna omständighet har emellertid, såsom jag i det föregående berört, varit föremål för ingående överväganden och särskilt ha statens pensionsanstalt och 1938 års pensionsakkunniga i sina remissyttranden ägnat spörsmålet sin uppmärksamhet. Enligt sistnämnda sakkunnigas mening tala så starka skäl för ett mera tillfredsställande ordnande av det prästerliga familjepensionsväsendet än för närvarande och för en avveckling i samband därmed av

hittillsvarande ålderdomliga former för det allmännas understöd åt dessa befattningshavares efterlevande, att den föreslagna fristående regleringen av prästernas familjepensionsförhållanden väl kan försvaras. Jag har även för egen del stannat i samma uppfattning och finner mig fördenskull oförhindrad att i princip tillstyrka det föreliggande förslaget. Med 1938 års pensionssakkunniga är jag även ense därom, att den sålunda tillämnade provisoriska pensionsregleringen för prästerskapet bör, såsom ock i förslaget skett, anknytas till nu gällande allmänna familjepensionsreglemente.

I det framlagda sakkunnigförslaget har förutsatts, att de primära ekonomiska förpliktelserna för det prästerliga familjepensionsväsendet skola tillgodoses genom kyrkofonden. Några delade meningar synas i det hela icke föreligga om lämpligheten av denna anordning, och jag ansluter mig också utan tvekan till förslaget på denna punkt.

Jag anser det av förhållandena betingat, att prästänkekassans tillgångar vid den föreslagna pensionsregleringens genomförande uppgå i kyrkofonden. Jag finner denna anordning, såsom ett led i den av de sakkunniga föreslagna regleringen, såväl praktisk som från alla synpunkter betryggande.

Kammarkollegiet har i detta sammanhang gjort några uttalanden om räckvidden vid ett genomförande av de sakkunnigas förslag av statens juridiska ansvarighet för prästerskapets familjepensionering. Vad kollegiet härvid berör är närmast frågan, huruvida staten genom övertagandet av bestyret med familjepensioneringen komme att ikläda sig någon garanti i sista hand för konkreta pensionsutfästelser för det tänkta fall, att kyrkofondens tillgångar i en framtid skulle visa sig icke förslå till täckande av, jämte övriga densamma åvilande utgifter, kostnaderna för denna pensionering. Kollegiet framhåller emellertid, att spørsmålets reella betydelse kan synas ringa. För egen del kan jag icke finna annat än att spørsmålet saknar praktisk innebörd. Jag får sålunda erinra om att från kyrkofonden icke bestridas några andra utgifter, vare sig för avlönings-, pensionerings- eller annat ändamål, än sådana, som i enlighet med i därför stadgad ordning fattade beslut skola därifrån utgå. Till säkerställande av kyrkofondens förmåga att fortgående fullgöra de å fonden lagda ekonomiska uppgifterna upptogs i gällande lag om kyrkofond den 30 augusti 1932 bestämmelser om den så kallade allmänna kyrkoavgiften, varmedels den största delen av fondens årliga utgifter numera täckes. Kyrkofondens betalningsförmåga är följaktligen på ett avgörande sätt beroende av de intäkter, som i angiven ordning blivit fonden i kyrkofondslagen anvisade. Skulle mot förmodan statsmakterna vid handhavandet i fortsättningen av här omförmält institut försumma tillse, att de kyrkofonden — av statsmakterna själva — pålagda utbetalningarna kunna från fonden bestridas, och komme i följd därav rättsanspråk att göras gällande mot staten om utfående av exempelvis vissa löne- eller pensionsförmåner, är det från allmänt rättsliga utgångspunkter ställt utom tvivel, att staten måste, oavsett den bristande tillgången i fonden, vara pliktig fullgöra betalningsskyldigheten.

Avveckling av äldre understödsformer.

Med avseende å frågan om en avveckling av vissa äldre understödsformer har föredragande departementschefen anfört huvudsakligen följande:

Med de sakkunniga är jag fullt ense därom, att avvecklingen av de av ålder bestående särskilda formerna för understöd åt efterlevande till präster och sålunda även av den s. k. tjänstårsrätten utgör såväl en allmän förut-sättning för som en given konsekvens av den föreslagna pensionsreglering-en. Denna uppfattning stödes också av en praktiskt taget samstämmig mening hos de myndigheter och övriga vederbörande, som hörts över försla-get.

Speciella principfrågor.

I fråga om den föreslagna nya familjepensioneringens omfattning har departementschefen anfört bland annat följande:

Vid den under senare tid företagna allmänna regleringen av familjepensioneringsförhållandena för olika personalgrupper ha genomgående uppställts kraven, att klientelet av familjepensionsberättigade skulle innefatta i lönehänseende enhetligt reglerade befattningshavare med viss fastare anställningsform samt att tillämpningsområdet för familjepensioneringen skulle helt sammanfalla med tillämpningsområdet för befattningshavarnas tjänstepensionering. Visserligen måste för prästernas del, om man över huvud taget önskar att i närvarande läge bringa den trängande frågan om en reformering av dessa befattningshavares familjepensionsförhållanden till en lösning, de här uppställda kraven i väsentlig utsträckning eftergivnas. Tydligt är emellertid, att till bevarande av en gemensam grundval för regleringen på hit-hörande område vissa minimifordringar härvid måste upprätthållas. Det torde sålunda svårigen kunna sättas i fråga att till kretsen av de prästerliga befattningshavare, som skulle få sin familjepensionering ordnad genom det föreslagna »allmänna» prästerliga familjepensionsreglementet, föra andra präster än sådana, vilkas avlöningsförmåner över huvud taget äro från det allmännas sida — av Kungl. Maj:t och riksdagen eller av Kungl. Maj:t — reglerade. Vad angår de i sakkunnigförslaget i detta sammanhang närmare berörda befattningshavarna (vissa domkyrkosysselmän samt funktionärer i svenska kyrkans diakonistyrelse, missionsstyrelse och sjömansvårdsstyrelse ävensom sjömanspräster och missionärer samt präster vid föreningskyrkor, diakonissanstalter m. fl.) föreligger icke här angivna förutsättning.

Min här angivna ståndpunkt i avseende å avgränsningen av det nya prästerliga familjepensionsreglementets tillämpningsområde innebär emellertid icke, att staten nu bör undandraga sig omedelbar medverkan för ordnandet i fullt betryggande former av en familjepensionering jämväl i fortsättningen för de speciella kategorier av prästerliga befattningar, varom här är fråga. Det av de sakkunniga framförda förslaget, att möjlighet därtill borde beredas inom ramen för reglementet för statens pensionsanstalt, finner jag förtjänt av beaktande.

Med avseende å familjepensionsunderlagen har departementschefen anfört huvudsakligen följande.

Vid konstruktionen av skalan för familjepensionsunderlagen har av de sakkunniga eftersträfvats närmast möjliga anknytning till den underlags-skala, som är gällande för civilstatstjänstemännen enligt gällande allmänna familjepensionsreglemente. Den uppgift, de sakkunniga därvid ställts inför, har tydligen varit förbunden med vissa icke oansenliga svårigheter. Särskilt har detta gällt uppskattningen av de till de ordinarie prästerna för

närvarande utgående bruttolönerna och den säkerhetsmarginal vid utformningen av skalan för familjepensionsunderlagen, som med hänsyn till en förmodligen rätt nära förestående omgestaltning av själva systemet för prästernas avlönande kan — för att icke föregripa utfallet av denna — vara behöflig. I sistnämnda hänseende ha de sakkunniga efter ingående överväganden stannat vid att föreslå, bland annat, en reduktion av de på visst sätt uppskattade individuella bruttolönerna med 5 procent. Delade meningar ha framförts såväl om tillräckligheten av en efter denna procentsats företagen reduktion som om det berättigade i en sådan reduktion.

För egen del måste jag visserligen finna det kunna ifrågasättas, om icke ytterligare säkerhetsmarginal vid bestämmande av familjepensionsunderlagen — i form av förhöjd procentuell reduktion av bruttolönerna eller skärpt och utvidgad maximering av underlagen — bort iakttagas till undvikande av att en blivande revision av avlöningssystemet för prästerna och i samband därmed skeende pensionsreglering föregripes. Då det föreliggande reglementsförslaget får anses innebära allenast ett i viss mån provisoriskt ordnande av pensioneringsspörsmålet och uppskattningen av det i bruttoavlöningen ingående värdet av den prästerna tillkommande förmånen av fri bostad i förslaget skett med viss försiktighet, har jag emellertid funnit mig böra förorda, att förslaget godtages jämväl i nu ifrågavarande del. På sätt av det nyss sagda framgår förutsätter jag, att ett sådant godtagande icke får i något avseende verka prejudicerande vid en framtida definitiv lösning av prästerskapets löne- och pensionsförhållanden.

Överenskommelsen om statens övertagande av prästänkekassan m. m.

De sakkunniga hava i sitt förslag till villkor för statens övertagande av prästerskapets änke- och pupillkassa och dess verksamhet sökt så nära som möjligt anknypa till de principer, som följts vid de under de senaste åren träffade överenskommelserna om statens övertagande av familjepensionskassor för civilstatstjänstemännen med flera. Beträffande innebörden av den sålunda träffade överenskommelsen må hänvisas till redogörelsen å sid. 106—110 i den föreliggande propositionen.

De sakkunniga ha vidare upptagit till behandling förslag om särskilda pensionsförbättringar i vissa fall samt om kristillägg ävensom frågan angående vissa förmåner, som skulle tillförsäkras prästänkekassans befattningshavare (sid. 110 ff. i propositionen).

Föredragande departementschefen har i huvudsak anslutit sig till vad de sakkunniga i förevarande hänseende föreslagit.

Utskottets yttrande.

Det i propositionen framlagda förslaget om en nyreglering av det prästerliga familjepensionsväsendet innebär främst övertagande från statens sida av prästerskapets änke- och pupillkassas rörelse samt utfärdande av nytt familjepensionsreglemente för prästerskapet. Enligt förslaget ersättes den hittillsvarande, å kassan baserade prästerliga familjepensioneringen med ett pensioneringssystem enligt grunderna för allmänna familjepensions-

reglementet. I samband härmed skulle vissa äldre bidragsformer till familjepensioneringen helt avvecklas. Prästänkekassans tillgångar skulle tillföras kyrkofonden och ränteavkastningen av dessa tillgångar ävensom inflytande pensionsavgifter i första hand — jämte den allmänna kyrkoavgiften — utgöra grundvalen för finansieringen av familjepensionskostnaderna. Den föreliggande preliminära överenskommelsen rörande statens övertagande av prästänkekassans rörelse har i tillämpliga delar fotats på samma principer, som följts vid de tidigare ingångna avtalen med övriga familjepensionskassor. Härvid hava emellertid, med hänsyn till de i vissa avseenden säregna förhållanden, som känneteckna det nuvarande prästerliga familjepensioneringssystemet, en del avvikelser från nämnda principer befunnits påkallade. I likhet med departementschefen är utskottet av den uppfattningen, att den preliminära överenskommelsen — samtidigt som den är ägnad att väl tillgodose kassadelägarnas intressen — från det allmännas synpunkt synes vara godtagbar. Från utskottets sida är icke något att erinra mot att det föreliggande avtalet lägges till grund för ett överlåtande på staten av prästänkekassans rörelse. Utskottet tillstyrker alltså, att riksdagen lämnar Kungl. Maj:t bemyndigande att träffa slutlig överenskommelse med fullmäktige för prästerskapets änke- och pupillkassa i överensstämmelse med vad i propositionen förordats. Mot det framlagda förslaget till familjepensionsreglemente för prästerskapet har utskottet ej något att erinra.

Utskottet biträder vidare det förslag beträffande s. k. ny familjepension och förbättring av dyrtidstilläggen i vissa fall ävensom i fråga om kristillägg, som innefattas i den förevarande propositionen. De förslag, som i övrigt framlagts i propositionen, hava icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

På grund av det ovan anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 29 maj 1941.

På bankoutskottets vägnar:

BJ. HOLMGREN.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Akerberg**, *Nordborg**, *Friggeråker*, *Sundvik*, *Andersson* i Jäger och *Edin**;

från andra kammaren: herrar *Holmgren*, *Paulsen*, *Andersson* i Falkenberg*, *K. A. Westman*, *Gustavson* i Västerås, *Hilding*, *Eriksson* i Sandby och *Sundberg*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Förslag
till
Reglemente
angående familjepension för efterlevande till präster
(familjepensionsreglemente för prästerskapet).

1 kap. Allmänna bestämmelser.

1 §.

1. Detta reglemente äger med de inskränkningar, som nedan i 3 och 4 mom. angivas, tillämpning

dels å innehavare av biskopsbefattning i rikets stift,

dels å följande till svenska kyrkan hörande ordinarie präster:

a) innehavare av kyrkoherde- eller komministersbefattning, som i präst-löneregleringslagen avses,

b) amiralitetspastorn och amiralitetspredikanten i Karlskrona amiralitetsförsamling, kyrkoherden — tillika amiralitetspastor — i Skeppsholms församling och kyrkoherden — tillika garnisonspastor — i Karlsborgs församling samt

c) innehavare av pastorsbefattning i svensk församling i utlandet, för vilken kyrkoordning blivit av Kungl. Maj:t fastställd,

dels ock å följande till svenska kyrkan hörande extra ordinarie präster:

d) innehavare av kyrkoadjunktsbefattning,

e) extra amiralitetspredikanten i Karlskrona amiralitetsförsamling och garnisonspastorn i Boden,

f) till stifts- eller kontraktsadjunkt förordnad och såsom sådan tjänstgörande präst samt

g) annan — såsom ämbetsbiträde eller såsom vikarie vid ordinarie befattning, som ovan avses, eller såsom vikarie för under d) eller e) angiven extra ordinarie befattningshavare — anställd och tjänstgörande adjunkt.

Extra ordinarie präst i anställning, som under f) eller g) avses, skall i familjepensionshänseende anses fortfarande innehava sin ifrågavarande anställning

såväl under tid, för vilken han med befrielse från förordnande i anställningen i följd av sjukdom eller för fullgörande av militär tjänstgöring åtnjuter för dylikt fall i särskild ordning bestämt arvode såsom präst,

som ock vid sådant avbrott i anställningen under längst tre månader i följd, varunder han på grund av för honom i vederbörlig ordning meddelat

förordnande såsom vikarie uppehåller prästerlig tjänst, med vilken icke är förenad pensionsrätt enligt detta reglemente.

2. Med befattning förstås här nedan, där ej annat framgår, jämväl anställning, som i 1 mom. sägs.

3. För i 1 mom. g) avsedd extra ordinarie präst vinner reglementet tillämpning först sedan denne fullgjort där angiven adjunktstjänstgöring under två år eller han dessförinnan innehåft befattning, som i samma moment d), e) eller f) sägs.

4. Innehar präst jämte befattning, som i 1 mom. avses, annan tjänst, med vilken för honom följer familjepensionsrätt enligt allmänna familjepensionsreglementet eller enligt eljest för av staten anordnad familjepensionering gällande bestämmelser, och äger han för familjepensioneringen vid denna senare tjänst räkna sig tillgodo tjänstår för sin i detta reglemente avsedda prästerliga tjänstgöring, skall för tid, varunder sådan förening av tjänster äger rum, reglementet icke å befattningshavaren äga tillämpning.

5. Vad nedan sägs om befattningshavare gäller, där ej annat framgår, i tillämpliga delar jämväl med avseende å den, som medan reglementet varit å honom tillämpligt avgått från befattning, som i 1 mom. avses,

dock att i fråga om befattningshavare, som avgår från sin befattning utan att erhålla emeritilön, reglementet för sådan förutvarande befattningshavare får fortsatt giltighet endast under förutsättning, att denne vid tiden för sin avgång från befattningen ägt räkna minst fem tjänstår enligt bestämmelserna i 10 §.

2 §.

Innehar befattningshavare, å vilken reglementet äger tillämpning, mer än en i 1 § 1 mom. avsedd befattning, skall han i familjepensionshänseende anses vara innehavare av endast en av de särskilda befattningarna och därvid, om för honom i dessa befattningar jämlikt bestämmelserna i 5—7 §§ skulle gälla olika höga familjepensionsunderlag, av den, vilken för honom medför det högsta familjepensionsunderlaget, och eljest av den, han först tillträtt.

Erhåller förutvarande befattningshavare, för vilken reglementet jämlikt 1 § 5 mom. förblivit gällande, ånyo befattning, som i 1 § 1 mom. avses, skall i familjepensionshänseende å honom tillämpas allenast vad enligt reglementet gäller för innehavare av denna senare befattning.

3 §.

Befattningshavare, å vilken detta reglemente blir tillämpligt, avstår därmed för all framtid såväl för änka och efterlevande barn från den rätt till n å d å r, som ock för samtliga sina dödsbodelägare från den rätt till t j å n s t å r, som eljest jämlikt prästerskapets privilegier och senare be-

stämmelser må hava för dessa kvarstått. Vad här sagts i fråga om rätt till nådår och tjänstår äger motsvarande tillämpning med avseende å den rätt till avkomst av prästänkesäte och därav härfluten fond, som eljest — av annan grund än donation av enskild — vid befattningshavares tjänst må kunnat tillkomma änka efter denne.

4 §.

1. Berättigade till familjepension efter befattningshavares död äro: änka, som ej ingått nytt äktenskap, arvsberättigade barn, som ej uppnått 19 års ålder, samt frånskild hustru, i fall som i 2 mom. sägs.

Pensionsrätt tillkommer ej änka eller frånskild hustru, om äktenskapet ingåtts efter det befattningshavaren uppnått en levnadsålder av 60 år, och ej heller adoptivbarn, om adoptionen ägt rum efter det befattningshavaren fyllt 50 år.

2. Då befattningshavare i dom å äktenskapsskillnad förpliktas att till sin hustru utgiva underhållsbidrag, äger domstolen, därest makarna levt tillsammans under minst fem år och hustrun vid sammanlevnadens hävande uppnått en ålder av minst 30 år samt det i övrigt med hänsyn till omständigheterna finnes skäligt, förordna, att den frånskilda hustrun skall vara berättigad till familjepension efter befattningshavarens död. Vad nu sagts för det fall att befattningshavare förpliktas utgiva underhållsbidrag gäller ock, där i skillnadsmålet avtal om sådant underhållsbidrag visas föreligga.

Förordnande, som sålunda meddelats, upphör att gälla, om skyldighet att utgiva underhållsbidrag, som bestämts att utgå på särskilda tider, upphört eller den frånskilda hustrun trätt i nytt gifte.

Äger förordnande som ovan sagts giltighet, må sådant förordnande ej meddelas till förmån för befattningshavarens hustru i senare äktenskap.

2 kap. Familjepensionsunderlag och familjepensionsavdrag samt tjänstårsberäkning.

5 §.

1. I 1 § 1 mom. a) avsedd befattningshavare hänföres i familjepensionshänseende, frånsett nedan i 3 mom. angivet fall, allt efter storleken av honom tillkommande grundavlöning till viss *lönegrupp*, på sätt nedan sägs; skolandet därvid, där ej annat följer av stadgandena i 6 och 7 §§, för befattningshavaren tillämpas följande för gruppen angivna *familjepensionsunderlag* och *familjepensionsavdrag*:

L ö n e g r u p p			Familje- pensions- underlag	Familje- pensions- avdrag för år
n r	med grundavlöning			
	uppgående till eller översti- gande kronor	understi- gande kronor	kronor	kronor
1	—	2,270	1,410	171
2	2,270	2,550	1,500	180
3	2,550	2,850	1,590	192
4	2,850	3,190	1,680	204
5	3,190	3,550	1,770	219
6	3,550	3,930	1,860	234
7	3,930	4,320	1,950	249
8	4,320	4,730	2,040	267
9	4,730	5,180	2,130	285
10	5,180	5,620	2,220	306
11	5,620	6,060	2,310	327
12	6,060	6,500	2,400	348
13	6,500	6,950	2,490	369
14	6,950	7,390	2,580	390
15	7,390	8,050	2,670	411
16	8,050	—	2,700	420

Såsom grundavlöning räknas härvid befattningshavarens kontanta års-lön (reglerad lön) tillika med ifrågakommande ålderstillägg, oavsett om sådant intjänats.

2. För följande befattningshavare skola, fränsett i 3 mom. avsett fall och där ej annat följer av stadgandena i 6 och 7 §§, tillämpas

a) de familjepensionsunderlag och familjepensionsavdrag, som enligt 1 mom. gälla för här nedan för vederbörande befattningshavare angivna lönegrupp:

för amiralitetspastorn i Karlskrona amiralitetsförsamling 15 lönegruppen		
för amiralitetspredikanten i Karlskrona amiralitetsförsamling	9	»
för extra amiralitetspredikanten i Karlskrona amiralitetsförsamling	7	»
för kyrkoherden, amiralitetspastorn, i Skeppsholms församling	13	»
för kyrkoherden, garnisonspastorn, i Karlsborgs församling	13	»
för garnisonspastorn i Boden	2	»
för pastor i svensk församling i utlandet	11	»
för kyrkoadjunkt	2	»

b) de familjepensionsunderlag och familjepensionsavdrag, som för vederbörande befattningshavare här nedan särskilt angivas:

för *ärkebiskopen och övriga biskopar*, biskopen i Visby stift tillika såsom kyrkoherde i Visby församling: 3,660 kronor såsom familjepensionsunderlag och 669 kronor såsom familjepensionsavdrag för år,

för kyrkoherden i Storkyrkoförsamlingen, tillika *pastor primarius*: 3,180 kronor såsom familjepensionsunderlag och 576 kronor såsom familjepensionsavdrag för år, samt

för *extra ordinarie präst*, som i 1 § 1 mom. f) eller g) avses: 1,260 kronor såsom familjepensionsunderlag och 153 kronor såsom familjepensionsavdrag för år.

3. I fråga om präst, vilken i sin befattning på grund av donation av enskild uppbär särskild förmån utöver lönen, ankommer det på Kungl. Maj:t att bestämma, till vilken lönegrupp enligt 1 mom. befattningshavaren skall, där ej annat följer av stadgandena i 6 och 7 §§, i familjepensionshänseende vara att hänföra.

6 §.

1. Övergår ordinarie präst till befattning med lägre familjepensionsunderlag, skall i familjepensionshänseende fortfarande för honom gälla vad för honom i den förra befattningen bestämts.

2. Sänkes grundavlöningen för befattningshavare i den befattning han innehar, så att han jämlikt bestämmelserna i 5 § 1 eller 3 mom. skulle erhålla ett lägre familjepensionsunderlag, skall någon förändring i familjepensionshänseende likväl icke i följd därav för honom inträda.

7 §.

För befattningshavare, som förordnas innehava extra ordinarie anställning med högre familjepensionsunderlag än för honom eljest gällande, skall under tiden för sådant förordnande tillämpas vad enligt reglementet gäller för innehavare av ifrågakvarande extra ordinarie anställning.

8 §.

För förutvarande befattningshavare, som i 1 § 5 mom. avses, skall, så länge reglementet för honom i sådan hans egenskap äger fortsatt giltighet, gälla det familjepensionsunderlag, som enligt reglementet för honom tillämpades vid hans avgång ur tjänst.

9 §.

Så länge befattningshavare innehar befattning, vari reglementet är å honom tillämpligt, skall honom i befattningen tillkommande avlöning minskas med för honom jämlikt bestämmelserna i 5—7 §§ gällande familjepensionsavdrag.

10 §.

1. Såsom *tjänstår* för bestämmande av familjepension må befattningshavare tillgodoräknas den tid, för vilken han, före uppnående av den för honom i hans senast innehavda befattning jämlikt 4 mom. här nedan gällande pensionsåldern,

a) antingen i befattning, som i 1 § 1 mom. avses, varit underkastad detta reglemente

b) eller, under det reglementet icke varit å honom tillämpligt, varit underkastad andra bestämmelser rörande av staten anordnad familjepensionering, i den mån sådan tid enligt samma bestämmelser fått tillgodoräknas befattningshavaren såsom tjänstår,

eller varit obligatoriskt delaktig i prästerskapets änke- och pupillkassa, eller på grund av obligatorisk delaktighet erlagt avgift till annan, av staten för familjepensionering upprättad eller understödd pensionskassa.

Vid tjänstårsberäkningen må sådan tjänstgöring ej tagas i betraktande, för vilken befattningshavares efterlevande beviljas familjepension jämlikt ovan under b) avsedda bestämmelser.

Vid tjänstårsberäkning för fall, som under a) sägs, skall för ordinarie präst och i 1 § 1 mom. d) och e) avsedd extra ordinarie präst göras avdrag för tid, varunder befattningshavaren utöver 30 dagar om året åtnjutit tjänstledighet för svag hälsas vårdande eller för enskilda angelägenheter, så ock för tid, varunder han eljest — av annan anledning än tjänstledighet för offentligt uppdrag — fått avstå samtliga sina kontanta löneförmåner. Vad här sist sagts skall i tillämpliga delar jämväl gälla med avseende å en var annan i 1 § 1 mom. avsedd befattningshavare.

Vid beräkningen av tjänstår skall uppkommen slutsumma, därest denna utvisar del av dag, avrundas till närmast högre hela dagantal.

2. Har befattningshavare, i andra fall än i 1 mom. sägs, i eller utom svenska kyrkan utövat verksamhet, som finnes vara av beskaffenhet, att tiden härför skäligen bör helt eller delvis tillgodoräknas honom såsom tjänstår, beror på prövning i den ordning Kungl. Maj:t föreskriver, om och i vad mån dylikt tillgodoräknande må äga rum.

3. För bestämmande av familjepension må en och samma kalendertid tillgodoräknas befattningshavare såsom tjänstår allenast en gång, även om denne därunder har bestritt tjänstgöring i mer än en befattning.

4. Pensionsålder, som i detta reglemente avses, skall för biskop och annan ordinarie präst anses inträda vid utgången av den månad, varunder han fyller 65 år, och för extra ordinarie präst vid utgången av den månad, varunder han fyller 60 år.

3 kap. Familjepensions bestämmande.

11 §.

1. Familjepension, som tillkommer efterlevande till befattningshavare, å vilken detta reglemente vid befattningshavarens död var tillämpligt, bestämmes på sätt i 13 § anges i förhållande till ett för den avlidne befattningshavaren gällande grundbelopp, *familjepensionens grundbelopp*. Detta belopp fastställs enligt nedan i denna paragraf angivna grunder med hänsyn till antalet tjänstår jämlikt 10 § och det för den avlidne jämlikt 5—8 §§ senast gällande familjepensionsunderlaget.

2. För befattningshavare, som vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt emeritilön, är familjepensionens grundbelopp lika med familjepensionsunderlaget, såframt befattningshavaren jämlikt 10 § tillgodoräknade tjänstår, utökade med tid, som från dödsfallet eller från tidpunkten för emeritilönens tillträdande må hava återstått till pensionsåldern, uppgå till minst trettio. Uppgå befattningshavarens tjänstår, utökade på sätt här sagts, icke till trettio, är familjepensionens grundbelopp lika med familjepensionsunderlaget minskat med $1/120$ för varje full fjärdedel av år, varmed tjänståren, sålunda utökade, understiga trettio.

Förutvarande befattningshavare, å vilken lagen om emeritilöner för präster vid hans avgång ur tjänst icke varit tillämplig, skall, därest han i den ordning Kungl. Maj:t föreskriver prövas hava vid avgången ur tjänst uppfyllt eljest i emeritilönelagen stadgade fordringar för erhållande av emeritilön, vid bestämmande av familjepensionens grundbelopp anses likställd med den, som åtnjöt emeritilön.

3. För annan befattningshavare än i 2 mom. avses är familjepensionens grundbelopp lika med familjepensionsunderlaget, såframt hans tjänstår uppgå till minst trettio, men eljest lika med familjepensionsunderlaget minskat med $1/120$ för varje full fjärdedel av år, varmed tjänståren understiga trettio. Utgör för sådan befattningshavare summan av tjänståren och den från befattningshavarens avgång ur tjänst till pensionsåldern återstående tiden mer än etthundratjugu fulla fjärdedels år, skall dock grundbeloppet utgöra så stor del av familjepensionsunderlaget, som antalet fulla eller påbörjade fjärdedels tjänstår utgör av nämnda summa.

4. Utgör det enligt 2 eller 3 mom. beräknade grundbeloppet icke helt krontal, jämkas detta till närmast högre hela krontal.

12 §.

Därest extra ordinarie präst, för vilken reglementet jämlikt 1 § 5 mom. är gällande och vilken ej åtnjuter emeritilön, avlider inom en tid av tre månader efter upphörandet av sin sista anställning, skall, under förutsätt-

ning att han ej på egen begäran eller eljest på grund av eget förvållande entledigats från anställningen, vid bestämmande enligt 11 § av familjepensionens grundbelopp så anses, som om han vid dödsfallet alltjämt innehade denna sin anställning.

13 §.

1. Familjepensionen består av en fast och en rörlig del.
2. Familjepensionens fasta del motsvarar, för år räknat,
 - a) för änka eller frånskild hustru ensam eller för änka och frånskild hustru tillsammans, då pensionsberättigade barn ej finnas: familjepensionens grundbelopp;
 - b) för änka eller frånskild hustru jämte barn eller för änka och frånskild hustru tillsammans jämte barn: familjepensionens grundbelopp ökat med femtio procent, om endast ett barn finnes, och därutöver med tjugu procent av grundbeloppet för varje ytterligare barn;
 - c) för ett barn, då pensionsberättigad maka ej finnes: familjepensionens grundbelopp;
 - d) för två eller flera barn, då pensionsberättigad maka ej finnes: familjepensionens grundbelopp ökat med femtio procent, om barnen äro två, och därutöver med tjugu procent av grundbeloppet för varje ytterligare barn.
3. Familjepensionens rörliga del utgör samma procenttal å den fasta delen, som under den tid pensionen avser gäller för beräkning av rörlig del av pension enligt allmänna familjepensionsreglementet den 16 oktober 1936.
4. Av familjepension för änka eller frånskild hustru jämte barn eller för änka och frånskild hustru tillsammans jämte barn äger änkan eller den frånskilda hustrun eller båda dessa tillsammans åtnjuta så stor del, som motsvarar åttio procent av grundbeloppet jämte därå belöpande rörlig pensionsdel, samt barnet eller barnen återstoden. Frånskild hustru, som åtnjuter pensionsrätt jämte den avlidnes barn i annat gifte, må dock icke av familjepensionen åtnjuta större del än vad som motsvarar fyrtio procent av grundbeloppet jämte därå belöpande rörlig pensionsdel. Äro änka och frånskild hustru eller äro två eller flera barn samtidigt pensionsberättigade, skola de dem tillkommande pensionsbeloppen delas lika dem emellan.
5. För den, vilken jämlikt bestämmelserna i detta reglemente är berättigad till familjepension, skall det belopp, som pensionstagaren i fråga enligt förevarande paragraf skulle ägt åtnjuta, minskas med den i beloppet ingående rörliga pensionsdelen jämte så stor del av etthundratjugu kronor, som den i beloppet ingående fasta pensionsdelen utgör av familjepensionsunderlaget,

a) då pensionstagaren innehar statsanställning eller annan tjänst, varmed är förenad tjänstepensionsrätt enligt bestämmelser rörande av staten anordnad tjänstepensionering,

b) då pensionstagaren åtnjuter tjänstepension för dylik tjänst,

c) då pensionstagaren äger åtnjuta antingen mer än en familjepension enligt detta reglemente eller jämte sådan jämväl familjepension enligt eljest för av staten anordnad familjepensionering gällande bestämmelser,

d) då pensionstagaren genom donation, knuten till i detta reglemente avsedd befattning, tillförsäkrats rätt att uppbära avkastning av prästänkesäte eller fond, såframt icke befattningshavaren under sin livstid hos domkapitlet anmält sig vilja för sina efterlevande avstå från rätten till denna förmån eller pensionstagaren själv, senast inom ett år efter familjepensionens tillträdande, hos domkapitlet för sin del fränsagt sig förmånen av avkastningen samt denna avkomsträtt i följd härav för pensionstagaren upphört.

Minskning av pensionstagare tillkommande pensionsbelopp, på sätt ovan sägs, skall ock vidtagas för den, som undergår direkt ådömt frihetsstraff eller är föremål för åtgärd, som förklarats skola träda i stället för sådant straff, eller ock avtjänar ådömt tvångsarbete.

14 §.

1. Familjepensionen utgår från och med dagen näst efter den, då befattningshavare avlidit, dock tidigast från och med dagen efter den, då de befattningshavaren i befattningen tillförsäkrade kontanta löneförmånerna eller honom tillkommande emeritilön frånträts, och utgår till och med utgången av månaden näst efter den, under vilken pensionstagaren avlider, eller, därest pensionsrätten upphör av annan anledning, till och med utgången av den månad, under vilken denna upphör.

Pension till barn, som födes efter faderns död, utgår från och med den månad, under vilken barnet födes, dock tidigast från och med den dag, pension till övriga efterlevande utgår eller, om sådana icke finnas, eljest skulle hava utgått.

2. Utbetalning av pension verkställs av statskontoret månadsvis i efterskott; statskontoret likväl obetaget att efter pensionstagares frånfälle förskottsvis utbetala återstående pensionsbelopp.

3. Har i följd därav, att frånskild hustru underlåtit att jämlikt 15 § göra ansökan om pension, till annan pensionsberättigad utbetalts större belopp än denne bort erhålla, skall därvid bero.

15 §.

1. Fråga om rätt till familjepension efter avliden befattningshavare prövas på därom gjord ansökan av statskontoret.

Sökande åligger att i enlighet med de föreskrifter Kungl. Maj:t utfärdar styrka sådana för statskontoret icke kända omständigheter, som böra tagas i betraktande vid prövningen av pensionsfrågan.

2. Då familjepension beviljas, skola de pensionsberättigade erhålla skriftligt bevis därom.

16 §.

Befattningshavare skall vid avgång ur tjänst på därom gjord framställning erhålla skriftligt bevis över honom tillkommande rätt till familjepension för sina efterlevande.

4 kap. Särskilda bestämmelser.

17 §.

Övergår befattningshavare, å vilken reglementet äger tillämpning, från i 1 § 1 mom. avsedd befattning till prästerlig befattning i finska eller tyska församlingen i Stockholm eller tyska församlingen i Göteborg, må reglementet å befattningshavaren även under sådan hans anställning äga tillämpning, såframt hos statskontoret inom en månad från det befattningshavaren tillträder den nya anställningen göres anmälan dels av befattningshavaren, att han önskar fortfarande vara underkastad bestämmelserna i detta reglemente, dels av den församling, i vars tjänst han inträder, att församlingen förbinder sig att för den tid, befattningshavaren kvarstår i församlingens tjänst, till statskontoret, på sätt av Kungl. Maj:t föreskrives, inbetala vad befattningshavaren för så fall skall hava att vidkännas i familjepensionsavdrag. Skall reglementet fortfarande å sådan befattningshavare tillämpas, anses därvid som om han alltjämt vore innehavare av den i 1 § avsedda befattning, han senast innehaft.

18 §.

Över statskontorets beslut i fråga, som avses i detta reglemente, må den, som med beslutet ej åtnöjes, hos Kungl. Maj:t anföra besvär, vilka skola vid talans förlust hava inkommit till ecklesiastikdepartementet före klockan 12 å trettionde dagen efter erhållen del av beslutet.

19 §.

Befattningshavare, å vilken reglementet erhåller tillämpning, skall vara pliktig att underkasta sig ändrade bestämmelser rörande sin familjepensionering.

20 §.

De närmare föreskrifter, som kunna finnas erforderliga för tillämpningen av detta reglemente, meddelas av Kungl. Maj:t.

Förslag

till

L a g

**om ändrad lydelse av 3 § lagen den 17 december 1926 (nr 526)
om vissa lönetillägg åt präster i nyreglerade pastorat
i anledning av nådårsrättens upphörande m. m.**

Härigenom förordnas, att 3 § lagen den 17 december 1926 om vissa lönetillägg åt präster i nyreglerade pastorat i anledning av nådårsrättens upphörande m. m. skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

3 §.

Där prästerlig befattning innehaves av präst, som icke är underkastad familjepensionsreglementet för prästerskapet och ej heller vid utgången av år 1941 var delaktig i prästerskapets änke- och pupillkassas försäkringsfond, skall för sådan befattning enligt denna lag utgående lönetillägg erläggas till statskontoret för att tillföras kyrkofonden såsom bidrag till kostnaderna för prästernas familjepensionering.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1942.

Förslag

till

L a g

**om ändrad lydelse av 18 § ecklesiastik boställsordning
den 30 augusti 1932 (nr 400).**

Härigenom förordnas, att 18 § ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges:

18 §.

Prästgård avträdes — — — är förenad.

Skola löneförmånerna frånträdas på grund av tjänstinnehavarens dödsfall, äga dock dödsbodelägarna kvarsitta å prästgården till den fardag för tillträde och avträde av förhyrd lägenhet, som infaller näst efter tre månader från det dödsfallet timat, med skyldighet för dem att under tiden ej mindre ansvara för prästgårdens behöriga skötsel och vård än även upplåta erforderligt utrymme i prästgården åt den, som i egenskap av vikarie uppehåller tjänsten eller såsom ny innehavare tillträtt densamma.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1942; skolande dock hittills gällande bestämmelser vinna tillämpning beträffande dödsbodelägare, som efter 1941 års utgång äga rätt till tjänstår.

Förslag

till

Förordning

**angående ändring i förordningen den 27 november 1936 (nr 578)
med ändrade bestämmelser för biskoparnas avlönande jämte
nya grunder för dispositionen av därtill avsedda medel.**

Härigenom förordnas, att andra stycket av punkt 17:o förordningen den 27 november 1936 med ändrade bestämmelser för biskoparnas avlönande jämte nya grunder för dispositionen av därtill avsedda medel skall utgå samt att punkt 19:o samma förordning skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

19:o.

All kostnad — — — rikstelefonförbindelse, som under punkt 12:o sägs.
I den mån — — — denna punkt avses.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1942.

Överenskommelse

angående statens övertagande av prästerskapets änke- och pupillkassa.

Mellan 1939 års sakkunniga för utredning angående prästerskapets familjepensionering, för svenska staten, samt undertecknade av fullmäktige för prästerskapets änke- och pupillkassa, här nedan benämnd kassan, utsedda förhandlingsdelegerade, för nämnda kassa, har denna dag under förbehåll, å ena sidan, av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande och, i den mån så erfordras, kyrkomötets samtycke samt, å andra sidan, av kassans fullmäktiges godkännande träffats överenskommelse om statens övertagande av kassans rörelse på villkor, som nedan angivas.

I överenskommelsen förstås, där ej annat uttryckligen angives,

med delägaren den, som vid statens övertagande av kassan är delägare i denna, samt

med befattning, efter vad i varje fall av sammanhanget framgår, antingen befattning eller anställning, varmed jämlikt de närmast före övertagandet gällande bestämmelserna i Kungl. Maj:ts förnyade reglemente den 17 december 1926 för prästerskapets änke- och pupillkassa — härefteråt benämnt kassareglementet — är förenad delaktighet i kassan, eller befattning eller anställning, som avses i 1 § 1 mom. i härvid såsom bilaga A¹ fogade förslag till Kungl. Maj:ts reglemente angående familjepension för efterlevande till präster (familjepensionsreglemente för prästerskapet) — härefteråt benämnt reglementsförslaget.

1. Staten övertager kassans alla rättigheter och förpliktelser jämlikt kassareglementet eller på annan grund.

I samband härmed förbinder sig staten att svara för alla rättsanspråk, som i anledning av denna överenskommelse eller eljest på grund av kassans överlåtelse till staten må kunna riktas mot kassans fullmäktige eller direktion eller någon kassans tjänsteman, ävensom för alla kostnader, som kunna uppstå för fullmäktig, direktionsledamot eller någon kassans tjänsteman på grund av sådana anspråk eller anspråk, vilka eljest avse kassans förpliktelser.

2. Bestämmelserna i reglementsförslaget skola — med de avvikelser, som angivas i detta moment under a)—d), och utan hinder av att i 1 § 3 mom. i reglementsförslaget föreskriven två års adjunktstjänstgöring av där avsedd extra ordinarie präst icke må vara fullgjord — från och med statens övertagande av kassan bliva tillämpliga å en var delägare, vilken såväl omedelbart före som ock omedelbart efter övertagandet innehar befattning, som i 1 § 1 mom. i reglementsförslaget avses. Vad här sagts, skall dock icke gälla beträffande den, som tillika innehar annan tjänst, på sätt i 4 mom. i förenämnda paragraf sägs.

a) Vid bestämmandet första gången för delägare av familjepensionsunderlag och familjepensionsavdrag enligt reglementsförslaget skall,

där delägaren vid övertagandet är delaktig i kassan för en tidigare innehavd, i 1 § 1 mom. i reglementsförslaget avsedd befattning, för vilken enligt 5 § i reglementsförslaget gäller ett högre familjepensionsunderlag än för

¹ Här utesluten.

den befattning, delägaren vid övertagandet innehar, så anses, som om delägaren allttjämt vore innehavare av den förra befattningen.

och, där det för delägaren vid övertagandet gällande delaktighetsbeloppet i kassan är bestämt med hänsyn till av delägaren vid den av honom innehavda befattningen tidigare åtnjuten lön, som sedermera genom löne-reglering blivit sänkt, så anses, som om han allttjämt åtnjöte den högre lönen.

b) Delägare, som vid övertagandet har delaktighet i kassan för mer än en i 1 § 1 mom. i reglementsförslaget avsedd befattning eller är delaktig i kassan för vakanssatt dylik befattning, vilken av honom uppehållits på förordnande, äger, efter därom före den 1 mars 1942 gjord framställning, få i den ordning Kungl. Maj:t föreskriver prövat, huruvida och i vad mån för honom vid bestämmandet första gången av familjepensionsunderlag och familjepensionsavdrag enligt reglementsförslaget skäligen bör fastställas annat underlag och avdrag än eljest jämlikt reglementsförslaget komme att för honom gälla.

c) För delägare, som vid sin död kvarstår i tjänst eller åtnjuter emeritilön, må familjepensionens grundbelopp icke i något fall bestämmas till belopp, understigande för honom jämlikt reglementsförslaget eller enligt a) eller b) här ovan då gällande familjepensionsunderlag. Vad här sägs, skall även gälla beträffande sådan delägare, å vilken lagen om emeritilöner för präster icke vid hans avgång ur tjänst är tillämplig, men som jämlikt 11 § 2 mom. andra stycket i reglementsförslaget provas böra vid bestämmandet av familjepensionens grundbelopp likställas med emeritilöntagare.

d) Utan hinder av vad i reglementsförslaget därom stadgas, äger delägares änka pensionsrätt, även om delägaren vid äktenskapets ingående uppnått en levnadsålder av 60 år, blott han då ännu icke fyllt 65 år, och upphör rätten till familjepension för delägares egna arvsberättigade barn först med utgången av det kalenderhalvår, varunder barnet uppnår 21 levnadsår eller dessförinnan träder i äktenskap.

3. För sådan befattningshavare inom den civila statsförvaltningen (företvarande konsistorienotarie eller konsistorieamanuens), vilken jämlikt § 1 i kassans reglemente av den 6 november 1874 blivit delägare i kassan och — utan att hava blivit underkastad allmänna familjepensionsreglementet — allttjämt med delaktighet i kassan kvarstår i tjänst såsom befattningshavare hos domkapitel, skola från och med statens övertagande av kassan bestämmelserna i allmänna familjepensionsreglementet bliva gällande. Härvid skola dock i tillämpliga delar iakttagas motsvarande avvikelser, som under c) och d) här ovan i 2 mom. för där avsedda delägare föreskrivits med avseende å reglementsförslagets bestämmelser.

4. Till varje vid statens övertagande av kassan i denna förefintlig pensionstagare ävensom till en var pensionsberättigad efter företvarande delägare i kassan och efter sådan delägare, å vilken varken reglementsförslaget i enlighet med bestämmelserna i 2 mom. eller allmänna familjepensionsreglementet i enlighet med bestämmelserna i 3 mom. i denna överenskommelse skall bliva tillämpligt, skall, med undantag på sätt i detta moment under a)—c) sägs, från och med övertagandet årligen utgå

dels pension, vilken för ett vart fall — i den mån sådan enligt kassareglementet skulle ur kassans särskilda fonder utgå — för hel pensionslott skall utgöra: för grundfonden 444 kronor, för tillskotts-fonden

10 % av det för vederbörande avlidne delägare närmast före övertagandet gällande delaktighetsbeloppet eller pensionsunderlaget i denna fond samt för försäkringsfonden 7 % av det för den avlidne delägaren däri närmast före övertagandet gällande delaktighetsbeloppet eller, där rätten till pension ur denna fond grundas å § 67 i kassareglementet, det belopp, vartill pensionen jämlikt bestämmelserna i nämnda paragraf skulle uppgå,

dels tilläggspension med 60 kronor, för det fall att sådan jämlikt kassareglementet skall utgå,

dels pensionstillägg, i den mån sådant skall utgå enligt kungörelsen den 15 juni 1922 nr 361 med däri sedermera gjorda ändringar,

dels dyrtidstillägg å pension, tilläggspension och pensionstillägg enligt de för befattningshavare i statens tjänst, vilka åtnjuta nyreglerad avlöning, vid varje särskild tidpunkt gällande grunder,

dels ock ett särskilt, fast tillägg med 30 % av det för försäkringsfonden, enligt vad ovan sägs, bestämda pensionsbeloppet.

I övrigt skall för fall, varom i detta moment stadgas, med avseende å såväl rättigheter som skyldigheter, vilka staten jämlikt 1 mom. i överenskommelsen övertager, kassareglementet i tillämpliga delar gälla för staten, varvid det skall tillhöra den myndighet, Kungl. Maj:t bestämmer, att fullgöra vad enligt nämnda reglemente skulle ankomma å kassans direktion eller fullmäktige. Härvid skall dock iakttagas, att avgift för efterlevandes pensionering icke, i annat fall än för frånträdd befattning som i § 6 mom. 1 och 3 i kassans reglemente av den 6 november 1874 avses, skall utgå för tid efter utgången av det kalenderkvartal, varunder delägare avgått ur tjänst, samt att avgift ej heller vidare skall utgå vare sig enligt § 19 i kassareglementet för befattning, för vilken delägare icke erhållit pensionsrätt i kassan, eller för tid efter det delägare avlidit.

Utgör för hel pensionslott sammanlagda beloppet av enligt bestämmelserna i detta moment uträknad pension eller beloppet av ovan angivet fast tillägg icke helt krontal, jämkas beloppet i fråga till närmast högre hela krontal.

a) Pension, som tillkommer sjukt barn efter fyllda 21 år eller ogift dotter efter fyllda 55 år, skall för grundfonden utgå med 120 kronor samt för tillskottsfonden med 3.8 % eller, om den avlidne delägaren haft delaktighet jämväl i försäkringsfonden, med 3 % av det för denne omedelbart före den 1 maj 1927 gällande delaktighetsbeloppet i tillskottsfonden. Å sådan pension skall icke, förutom till den, som styrkes vara obemedlad och av sjukdom eller lyte oförmögen att försörja sig, utgå dyrtidstillägg.

b) För pensionsberättigad änka eller minderårigt barn, som icke enligt kassareglementet skulle ägt rätt till tilläggspension eller pension ur försäkringsfonden, skall, i andra fall än nedan under c) avses, pensionen för hel pensionslott utgöra: för grundfonden 240 kronor och för tillskottsfonden 7.6 % av det för den avlidne delägaren närmast före övertagandet gällande delaktighetsbeloppet eller pensionsunderlaget i denna fond.

c) Pension efter den, som

1:o) enligt § 2 mom. 2 i kassareglementet upphört att vara delägare i kassan eller

2:o) enligt § 7 i kassans reglemente av den 6 november 1874 upphört att vara delägare i kassan eller

3:o) enligt § 6 mom. 1 eller 3 i nämnda äldre reglemente för kassan kvarstått såsom delägare i kassan för lönen vid en tidigare frånträdd befattning, skall — för sistnämnt fall, i vad pensionen skall utgå för den frånträdda befattningen, — för hel pensionslott utgöra:

i fall, som under 1:o) avses, för tillskotts-fonden 7.6 % och för försäkrings-fonden 7 % av enligt § 24 i kassareglementet beräknat underlag,

i fall, som under 2:o) avses, för tillskotts-fonden 7.6 % av delaktighetsbeloppet med reducering, på sätt i här åberopade paragraf i 1874 års reglemente stadgas, samt

i fall, som under 3:o) avses, utöver för försäkrings-fonden jämlikt § 67 i kassareglementet eventuellt utgående pensionsbelopp, för grund-fonden, i den mån pension ur denna fond enligt här åberopade bestämmelser i kassans äldre reglemente skulle utgå, 240 kronor och för tillskotts-fonden 7.6 % av den lön, för vilken den avlidne delägaren senast vid befattningen i fråga ägt delaktighet i kassan.

Å pensionen skall icke för någotdera av här angivna tre fall utgå vare sig pensionstillägg eller dyrtidstillägg och ej heller sådant å pensionsbelopp för försäkrings-fonden beräknat fast tillägg, som ovan sägs.

5. Vill i 2 eller 3 mom. avsedd delägare, för vilken jämlikt stadgande i § 66 eller § 67 i kassareglementet bestämmelser i det äldre reglementet för kassan av den 6 november 1874 alltjämt vid statens övertagande av kassan äro gällande, att å honom i stället för föreskrifterna i nämnda moment i överenskommelsen skall äga tillämpning vad här ovan i 4 mom. sägs, och gör han därom före övertagandet anmälan till Kungl. Maj:t, skola bestämmelserna i sistnämnda moment från och med övertagandet gälla jämväl för honom.

6. a) Erhåller delägare, sedan bestämmelserna i 4 mom. för honom blivit gällande och medan han ännu kvarstår i tjänst, befattning, som i 1 § 1 mom. i reglements-förslaget avses, skall därmed, såvida han icke tillika innehar annan tjänst på sätt i 4 mom. i nämnda paragraf sägs, reglements-förslaget — i stället för bestämmelserna i 4 mom. i överenskommelsen — träda i tillämpning för honom, med iakttagande dock i tillämpliga delar av vad härförut under c) och d) i 2 mom. föreskrivits. Vad sålunda stadgats, skall likväl för delägare, som ovan i 5 mom. avses, gälla allenast för det fall, att denne vinner befordran till befattning med högre familjepensions-underlag enligt reglements-förslaget.

Därest delägare, som jämte i 1 § 1 mom. i reglements-förslaget avsedd befattning innehar annan tjänst på sätt i 4 mom. i samma paragraf sägs och för vilken bestämmelserna i 4 mom. i överenskommelsen blivit gällande, med bibehållande av den förra befattningen frånträder den andra tjänsten, skall därmed reglements-förslaget med i tillämpliga delar de avvikelser, som under c) och d) härförut i 2 mom. föreskrivits, jämväl för sådan delägare bliva gällande.

b) Vinner i 3 mom. avsedd delägare, för vilken jämlikt 5 mom. i överenskommelsen bestämmelserna härförut i 4 mom. blivit gällande, efter statens övertagande av kassan befordran till befattning med högre familjepensions-underlag enligt allmänna familjepensions-reglementet, skall därmed nämnda reglemente — i stället för bestämmelserna i 4 mom. i över-

enskommelsen — med iakttagande av samma avvikelser, som i 3 mom. stadgas, för sådan delägare träda i tillämpning.

Övergår annan delägare, sedan bestämmelserna i 4 mom. i överenskommelsen blivit för honom gällande och medan han ännu kvarstår i den befattning, för vilken han ägt delaktighet i kassan, till befattning, varmed är förenad pensionsrätt enligt allmänna familjepensionsreglementet eller annat reglemente för av staten anordnad familjepensionering, skall därmed sagda reglemente — i stället för bestämmelserna i förenämnda moment i överenskommelsen — träda i tillämpning för honom, varvid dock skall iakttagas, att härförut i 3 mom. stadgade avvikelser skola äga motsvarande tillämpning.

7. För den, som vid övertagandet är innehavare av ordinarie befattning hos kassan och övergår till befattning i statens tjänst skall gälla:

a) att hans avlönings- och tjänstepensionsförmåner icke må understiga dem, som han vid tiden för övertagandet var tillförsäkrad för sin tjänst hos kassan, varvid ifrågakommande dyrtidstillägg utgår enligt vid varje särskild tidpunkt gällande grunder, samt

b) att vid bestämmande av tjänstetid såväl för placering i löneklass som för beräkning av tjänstår för rätt till tjänstepension den tid, under vilken han innehaft anställning hos kassan, skall tillgodoräknas honom såsom om han därunder innehaft motsvarande anställning i statens tjänst.

Därest och så länge tillfälle icke beredes befattningshavaren att övergå till sådan statstjänst i Stockholm, som finnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den tidigare befattningen hos kassan, skall han bibehållas vid de avlönings- och tjänstepensionsförmåner, som han vid tiden för övertagandet var tillförsäkrad för sin tjänst hos kassan, varvid ifrågakommande dyrtidstillägg utgår enligt vid varje särskild tidpunkt gällande grunder. Här avsedd befattningshavare skall äga att såsom tjänstår för bestämmande av tjänstepension tillgodoräkna sig såväl tid, under vilken han innehaft anställning hos kassan, som ock tiden från övertagandet till dess han uppnår den för honom vid övertagandet gällande pensionsåldern eller dessförinnan beredes statsanställning, som nyss sagts.

För den, som vid övertagandet var innehavare av ordinarie befattning hos kassan och i sådan egenskap delaktig i denna, skola i fråga om familjepensionering bestämmelserna här ovan under 4 mom. och i andra stycket 6 mom. b) äga tillämpning, med iakttagande av att, så länge han efter övertagandet icke erhållit statsanställning som ovan sägs, skall så anses, som om han alltjämt kvarstode i den befattning, för vilken han vid övertagandet ägde delaktighet i kassan.

Vid övertagandet tjänstepensionerad förutvarande befattningshavare hos kassan skall bibehållas vid de tjänstepensionsförmåner, som han vid tiden för övertagandet var tillförsäkrad för sin tjänst hos kassan, varvid ifrågakommande dyrtidstillägg utgår enligt vid varje särskild tidpunkt gällande grunder.

Kassan skall vidtaga erforderliga åtgärder för uppsägning av icke-ordinarie personal hos kassan till tiden för övertagandet.

8. Övertagandet av kassans förpliktelser innefattar även skyldighet för staten att förvalta de under kassans förvaltning ställda donationsfonderna, nämligen: Anna Torells donationsfond och Axel F. A. Qvilléns donationsfond.

Härvid förutsättes, att ifrågavarande fonder ställas under förvaltning, den förra av domkapitlet i Göteborg och den senare av domkapitlet i Linköping.

9. Kassan överläter vid övertagandet samtliga sina tillgångar till staten.

10. Efter övertagandet skola *dels* de senast för kassan utsedda revisorerna eller dessas suppleanter förrätta sedvanlig revision av kassans räkenskaper och förvaltning för år 1941, *dels* kassans direktions avgiva berättelse över kassans förvaltning under tiden efter näst föregående ordinarie stämma och *dels* enligt de närmare bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t, de fullmäktige, som senast utsetts, eller vid förfall för dem deras suppleanter inom sex månader sammanträda för granskning av direktions och revisorernas berättelse för tiden efter 1939 års utgång samt för prövning av frågan om ansvarsfrihet för direktions ävensom för behandling av de frågor i övrigt, som uppstå i samband med kassans avveckling. För här föreskriven revision skall ersättning utgå enligt bestämmelserna i § 60 i kassareglementet, varjämte fullmäktige för deltagandet i ovanberörda sammanträde erhålla ersättning i enlighet med vad i samma paragraf i sådant hänseende stadgas. Till direktions ledamöter skall för tid till och med nämnda fullmäktigesammanträde utgå arvode enligt bestämmelserna i § 39 mom. 2 i kassareglementet ävensom stadgad reseersättning. De ersättningsbelopp, som sålunda skola utgå, gäldas av staten.

11. Denna överenskommelse gäller under förutsättning att godkännande därav skett före 1941 års utgång; skolande i samband med godkännandet fastställas tidpunkten för övertagandet.

Vid avslutandet av förestående överenskommelse har från kassans förhandlingsdelegerades sida förutsatts, att prästerlig befattningshavare hos svenska kyrkans missions-, diakoni- och sjömansvårdsstyrelser m. fl. allmännyttiga kyrkliga institutioner, för vilken institutionen förvärvat delaktighet i kassan, skall på sätt de sakkunniga föreslagit och efter den närmare utredning, som må finnas erforderlig, beredas familjepension enligt reglementet för statens pensionsanstalt, ävensom att, såvitt möjligt, bestämmelserna härom må träda i kraft samtidigt med reglementsförslaget, samt att, jämväl i huvudsaklig överensstämmelse med av de sakkunniga därom framlagt förslag, s. k. ny familjepension skall utgå till vissa efterlevande till delägare i prästänkekassan.

Denna överenskommelse är upprättad i två exemplar, av vilka vardera parten tagit ett.

Stockholm den 9 december 1940.

1939 års sakkunniga för utredning
angående prästerskapets familje-
pensionering:

TOM WOHLIN

Evert Björn

Algot Törnkvist

Av fullmäktige för prästerskapets
änke- och pupillkassa utsedda för-
handlingsdelegerade:

KARL AHLBERG

Sixten Dahlquist

Åke Berger

Olof Sundborg.